

Naslov članka/Article:

Večplastnost dela z dijaki tujci

Multi-Layered Work with Foreign Secondary School Students

Avtor/Author:

Ernesta Dejak Furlan

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovenščina v šoli št. 1/2021, letnik 24

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2021

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Večplastnost dela z dijaki tujci

Multi-Layered Work with Foreign Secondary School Students

Izvleček

Z besedo vstopa človek v odnos z drugim človekom in v odnos z okoljem. Članek nam odkriva specifičen pogled na vključevanje dijakov tujcev v novo okolje, v naš, slovenski srednješolski sistem. Praktično izhodišče članka je poučevanje slovenščine kot tujega jezika v letih 2009 do 2020, teoretično izhodišče pa se občasno naslanja na življenje in delo enega največjih jezikoslovcev 19. stoletja Stanislava Škrabca. Predmet Škrabčevega raziskovalnega dela je jezik kot živ organizem /sociolingvistika/ in zvočna podoba jezika /glasoslovje/. Prav ti dve področji sta pri delu z dijaki tujci posebej izpostavljeni. Učenje besedišča jezika je za dijake tujce prvi stik z novim okoljem. Glasoslovje pa je jezikovno področje, ki je prisotno pri vseh fazah osvajanja novega jezika in mnoge govorce še po mnogih letih izdaja, da slovenščina ni njihova materinščina. Zato je prvi cilj vključevanja dijakov tujcev v naš šolski sistem spoznavanje in učenje slovenščine.

Abstract

Through words, a person enters a relationship with another person and a relationship with their surroundings. The article discloses a specific view of the inclusion of foreign secondary school students into a new environment, namely into our, i.e. Slovenian secondary school system. The empirical part of the article concerns the teaching of Slovenian language as a foreign language from 2009 to 2020; the theoretical part occasionally touches on the life and work of one of the greatest 19th-century linguists, Stanislav Škrabec. The subject of Škrabec's research was language as a living organism /sociolinguistics/ and the acoustic aspect of language /phonetics/. These two areas are especially prominent when working with foreign secondary school students. Learning the language's vocabulary is the foreign secondary school students' first contact with the new environment. Phonetics is a branch of linguistics that is present in all the stages of learning a new language and gives away many speakers, even after many years, revealing that Slovenian is not their native language. For this reason, the first goal of including foreign secondary school students into our school system is that they get to know and learn the Slovenian language.

Ključne besede:

dijaki tujci, knjižna forma, naglas, povezovanje, slovenščina kot tuj jezik, večplastnost, živa govorica

Keywords:

foreign secondary school students, standard form, accent, association, Slovenian as a foreign language, multi-layered work, living speech

1. Uvod

V svojem članku bom predstavila vključevanje dijakov tujcev na Šolski center Nova Gorica. Na tem centru poučujem dijake tujce že od leta 2009, ko sem januarja tega leta prvič začela s sistematičnim poučevanjem slovenščine – tujega jezika. Moja prva zaposlitev je bila Srednja šola Postojna, po selitvi na Goriško pa sem poučevala na različnih smereh srednjih strokovnih šol ŠC Nova Gorica. Leta 2008/9 sem eno leto živela v Sarajevu, kjer sem se aktivno vključila v Kulturno društvo Ivan Cankar in se prvič srečala s poučevanjem slovenščine kot tujega jezika. Ta izkušnja me je vzpodbudila, da sem po vrnitvi v Novo Gorico sprejela leta 2009 tečaj slovenščine za dijake tujce na ŠC Nova Gorica. Delo z dijaki tujci me je povežalo z mnogimi ustanovami v okolju, kjer živim in delam, preko različnih mednarodnih projektov pa spoznavam reševanje te problematike tudi zunaj meja RS. Del svojih profesionalnih izkušenj predstavljam v članku »Večplastnost dela z dijaki tujci«.

Slika 1: Pogled na samostanski vrt pred vhodom v Škrabčevo knjižnico.

Škrabčevo delo na področju knjižne in neknjižne izreke in pisave ter pomen glasoslovja za učenje slovenščine nas praktično vsako uro dela z dijaki tujci opominja, kako pomembno je to področje jezikoslovja. Teoretični del članka se zato ponekod naslanja na delo jezikoslovca Stanislava Škrabca, ki je 42 ustvarjalnih let preživel v neposredni bližini našega centra, na Kostanjevici nad Novo Gorico, zato si z dijaki tujci knjižnico, imenovano po njem tudi ogledamo. Navadno je to je zanje prva »strokovna ekskurzija« v novem okolju.

Na Kostanjevico se povzpemo peš, zato nimamo nikakršnih organizacijskih ali finančnih težav in se lahko posvetimo vsebinam, ki nam jih to okolje nudi. To je primer učne ure, ki je spontano nastala že v prvem letu dela z dijaki tujci. Ekskurzija je združila jezikovno vzgojo z zgodovino, geografijo in umetnostjo, hkrati pa je pozitivno vplivala na odnose med nami.

»**Jezik mora povezovati in ne ločevati**« je na slavnostni prireditvi ob zaključku Škrabčevega leta v Novi Gorici oktobra 2018 rekel dr. Edvard Kovač, sicer v drugem kontekstu, vendar še kako sporočilno.

Članek zato v začetku razkriva, kako je postopoma začel rasti sistem, ki smo ga vsako leto, z vsako novo generacijo dijakov tujcev, s kolegicami postopno dograjevale in dopolnjevale. Marsikatera ideja se je rodila spontano, zaživela med učno uro in našla naslednje leto mesto v učnem načrtu ali pripravi. Prav tako je potekal proces v obratni smeri, nekatere metode dela niso zaživele, zato sem jih opustila oz. shranila za novo priložnost.

Poučevanje slovenščine kot tujega jezika je živ proces, tako kot je živa beseda sama, saj vemo, da nekatere besede zažarijo in ugasnejo, spet druge pa preživijo nešteto generacij.

2. Kronološki potek dela z dijaki tujci – večplastnost idej

V šolskem letu 2009/10, natančneje meseca januarja, je šola prvič ponudila dijakom priseljencem tečaj slovenskega jezika. Kot srednješolska profesorica sem bila prvič postavljena v situacijo, naj razlagam učne vsebine in pravila slovenskega jezika nekemu, ki slovensko sploh ne razume. Delo je potekalo v obliki tečaja, izven pouka, temeljilo je na **spoznavanju jezika v vsakdanjih situacijah**. Intuitivno sem si pomagala z različnimi učbeniki za osnovne šole in slikanicami.

Prva večplastna izkušnja je bil ogled Škrabčeve knjižnice s prvo generacijo dijakov tujcev. Sprehod smo izkoristili za

orientacijo v okolju, ki je bilo dijakom novo, za spoznavanje šolskega okolja in kulturne dediščine. Prišlo je tudi do težave, saj so se nekateri dijaki muslimanske vere uprli ogledu cerkve, ki jo poleg Škrabčeve knjižnice in grobnice Burbonov ponuja Kostanjevica. Postavljena sem bila v vlogo, ki je do takrat nisem poznala. Z dijaki sem se morala pogovoriti o pomenu kulturne dediščine, o verstvih, o zgodovini in seveda o razlikah med nami, ki jih moramo spoštovati. porzija je združila jezikovno vzgojo z zgodovino, geografijo in umetnostjo, hkrati pa nas je naučila strpnosti in medsebojnega spoštovanja.

Oblika dela, ki ni zgolj učenje jezika, temveč tudi **spoznavanje kulture, geografije in socialnih veščin**, se je izkazala za koristno in dobro, zato tudi naše nadaljnje delo z dijaki priseljenci temelji na medpredmetnem povezovanju. Kot učiteljica sem bila postavljena pred dejstvo, da tečaj nikakor ni samo vprašanje jezika.

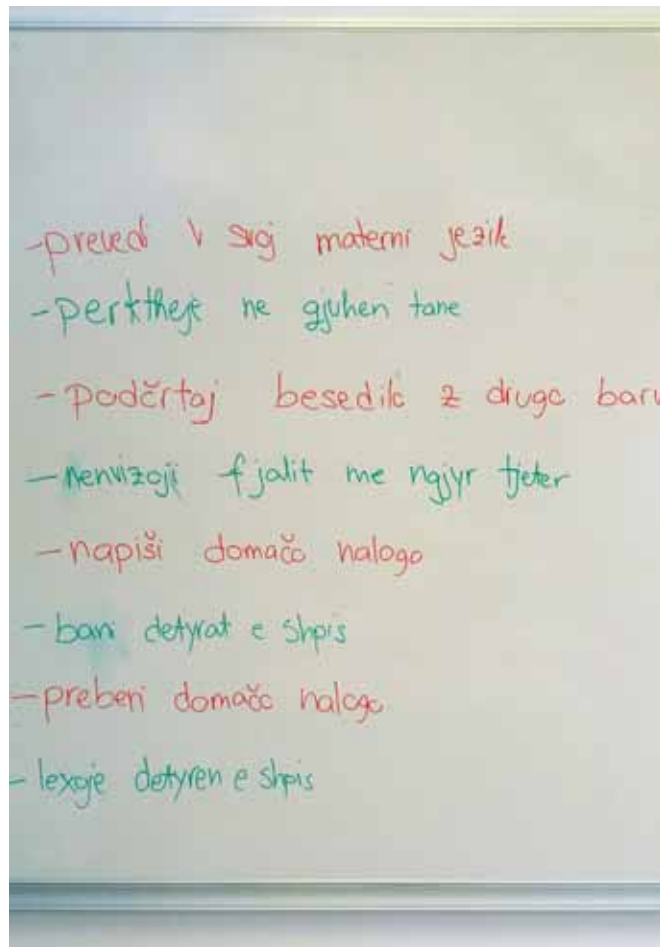
Naslednje šolsko leto sem začela **sodelovati s Centrom za slovenščino kot drugi in tuji jezik**, kar je povzročilo velik preobrat v mojem delu in postavilo temelje, ki jim sledim še sedaj. Dijaki, s katerimi sem delala, so največkrat prihajali iz bivših jugoslovanskih republik, poučevali sva jih dve profesorici. Istega leta sva s kolegico pripravili tudi **praznično uro, ki smo jo poimenovali kar »potica«**, saj na koncu predstavitve dijakov res postrežemo s to slovensko praznično jedjo. Ure pred tem vadimo javni nastop dijakov ter govorimo o praznikih in iščemo skupni imenovalec praznovanja v različnih religijah, katerim pripadajo udeleženci tečaja.

Slika 2: Dijaki ob praznično pogrnjeni mizi. Ura je namenjena pokušnji potice ter predstavitvam dijakov in profesorice.

Naslednje leto je bila pomembna novost **uvedba začetne in nadaljevalne skupine in povezava z dvema projektoma:** Razvijanje sporazumevalne zmožnosti dijakov tujcev v slo-

venskem jeziku in Projekt uvajanja induktivnega pristopa v šolo z naslovom *Vsi smo tukaj in vsi smo pomembni*. S sodelovanjem v teh dveh projektih se je začelo tudi naše povezovanje z različnimi institucijami, v lokalnem in danes tudi mednarodnem okolju.

Slika 3: Vsi smo tukaj in vsi smo pomembni – prevodi navodil za delo iz albanščine v slovenščino ob pomoči dijakov tutorjev.

Šolsko leto 2013/14 je še utrdilo naše sodelovanje s Centrom za slovenščino kot drugi in tuji jezik, uvedli smo **roditeljski sestanek za starše dijakov tujcev**, na katerem poskrbimo tudi za prevajanje v jezike udeležencev, s pomočjo dijakov tutorjev. Število dijakov tujcev se je povečalo, zato od takrat poučujemo tečaj tri profesorice. Na koncu šolskega leta smo prvič uvedle **preizkus znanja**, nadaljevale pa smo s praznično uro in končnim izletom.

Pouk je že potekal po **preverjenem učnem načrtu**, ki smo ga ga obogatile z **vsebinami, povezanimi z lokalnim okoljem**, ter spoznavanjem slovenske kulture in zgodovine.

Tudi v naslednjih letih smo svoje **didaktično gradivo** stalno dopolnjevali, pravo prelomnico pri našem delu pa je pome-

Slika 4: Ekskurzija na Bled

nil didaktični pripomoček Slika jezika, predvsem za začetne ure tečaja in albansko govoreče dijake.

Na roditeljskem sestanku, ki je postal stalnica, staršem predstavimo potek dela, svetovalno službo in ravnatelje ter vse **ustanove v okolišu, ki ponujajo tečaje slovenščine** (Mladinski center, Ljudska univerza ...). Oblikujemo tri skupine: začetno, nadaljevalno ter skupino za začetnike – albansko govoreče, hkrati pa med šolskim letom **omogočamo prehod iz ene skupine v drugo** – glede na uspešnost dijakov. **Predlagamo pedagoško pogodbo**, po kateri dijaki tujci v prvi polovici šolskega leta niso ocenjeni; že prvi šolski dan sprejememo dijake tujce v učilnici, namenjeni tečaju in že predlagamo intenzivni začetni tečaj v septembru. Uvedemo tudi sodelovanje z razredniki. Večina naših predlogov je ob podpori vodstva našega centra tudi zaživela.

V zadnjem šolskem letu 2018/19 nam nova zakonodaja omogoča, da mnoge inovacije, kot so: izpit na stopnji A2, intenzivni tečaj, začetni preizkus znanja, obvezno obiskovanje tečaja, tudi izvedemo v sodelovanju z vodstvom šole.

3. Večplastnost težav in izzivov – delo v kolektivu

V vseh teh letih sem veliko pozornost namenjala svojemu izobraževanju in izpopolnjevanju ter medsebojni komunikaciji o problemih, ki sem jih zaznala pri delu.

3.1 Izguba motivacije

Pri svojem delu sem pogosto opažala, da so dijaki tujci kljub začetni zagnanosti po določenem času izgubili motivacijo. K nam prihajajo tudi dijaki, ki so bili pred selitvijo v Slovenijo uspešni ali zelo uspešni, pri nas pa je bil pogled v redovalnico prav žalosten: negativne ocene.

Imeli smo primer dijaka, (M. M), ki je bil v Makedoniji odličan, na naši štiriletni strojni šoli pa do decembra ni dobil niti ene same pozitivne ocene. Na tečaju je bil vedno prisoten, vesten, delaven in sposoben. Meseca decembra je prekinil šolanje in se vrnil v Makedonijo, čeprav je več učiteljev z obžalovanjem komentiralo, da je bil dijak zelo vesten in sposoben. Vendar ocene tega niso pokazale in dijak je šolanje doživljal kot svoj neuspeh.

Pri sedanjem načinu dela se temu problemu precej izognemo z individualnim vzgojnim načrtom, ki dijakom omogoča določene prilagoditve, hkrati pa že ob vpisu starše in dijake seznanimo s potekom tečaja in realnimi pogoji za napredovanje. Zaradi tega so mnogi pripravljeni na to, da je prvo leto namenjeno učenju jezika in uspeh v letniku omejimo na določeno število predmetov.

3.2. Problem socializacije in pritiski na učitelja

Vsak dijak si želi biti sprejet v skupini, tako tudi dijaki tujci. Problem nastane takrat, ko si dijak tujec zaradi neznanja

slovenščine poišče družbo vrstnikov iste narodnosti in z njimi govori izključno v materinščini.

Ta problem je bil zelo pereč lansko šolsko leto v razredu, kjer so prevladovali albansko govoreči dijaki.

Ti so med poukom med seboj govorili albansko, učitelji so bili v zelo neprijetni situaciji in so se počutili nemočni, saj so albansko govorili tudi tisti, ki so bili v Sloveniji že več let ali celo rojeni tukaj.

Problem je nastal tudi v primerih, ko dijaki tujci niso neuspeha povezovali s svojim nedelom, ampak s konkretnim predmetom, konkretnim učiteljem ali celo z enim testom. Pogosto so tako razmišljali tudi njihovi starši.

Rešitev tovrstnih težav vidim v timu strokovnih delavcev, ki spremlja pot dijaka in se skupaj odloča. V posameznih primerih je bilo očitno, da dijak nima interesa niti cilja ostati v Sloveniji, zato je bilo potrebno, da to dejstvo sprejme tudi šola.

3.3 Integracija ni samo tečaj

Že kmalu sem pri svojem delu z dijaki tujci ugotovila, da je pri vključevanju dijakov nujno sodelovanje z razredniki, učitelji splošnoizobraževalnih predmetov in povezovanje s prakso v šolskih delavnicah. Tudi v tem delu sem bila pogosto prepuščena lastni iznajdljivosti. Tečaj je omejen na določene ure, vsebine in specifične govorne situacije. Ko je dijak tujec prišel v svoj razred k rednemu pouku, je bil prepuščen odločitvam posameznega učitelja; ta ga je lahko posedel v zadnjo klopi, se z njim ni ukvarjal, lahko pa je z njim govoril bosansko ali angleško.

Primer A – stiske učiteljev

»Tisti tvoj dijak«, »kaj naj delam z njim«, »nič ne razume« so bile pogosto besede mojih kolegov na hodnikih našega centra, ki jih nisem razumela kot kritiko, temveč kot izraz nemoči in predvsem stiske ob situaciji, za katero učiteljev ni nihče izobrazoval oz. pripravljaj. Taki pogovori s kolegi v zbornici so postopoma preraščali v boljše in predvsem bolj konstruktivno komunikacijo o problemih pri delu z dijaki tujci.

Primer B – stiske dijakov

Dijak R. H. iz BiH se je vpisal v enega od poklicnih programov našega centra. Živel je v dijaškem domu, imela sem stike z njegovim očetom. Dijak je najprej dokaj hitro napredoval v razumevanju jezika, kar je značilno za slovanske govorce. Nekako na polovici šolskega leta je začel vse pogosteje manjkati tako pri tečaju kot tudi pri pouku. Meseca aprila je bilo povsem

jasno, da letnika ne bo izdelal. Dijak je povsem nehal obiskovati pouk. Tudi stika s starši nismo uspeli vzpostaviti.

Navedena primera sta vzorčna, veliko je bilo podobnih zgodb in opažanj. Posamezni učitelji so prisluhnili, pomagali, nekateri dijaki so zavzeto obiskovali pouk, se dogovarjali s posameznimi učitelji za individualno popravljanje ocen, in nenadoma niso več prihajali k pouku, včasih so se izpisali, včasih ne. Pozneje smo ugotavljali, da je za nekatere dijake Slovenija samo tranzitna država na poti v Nemčijo, Avstrijo ali katero drugo evropsko državo. Včasih smo tovrstne stiske dijakov reševali s povezovanjem z ostalimi ustanovami v okolju in izobraževanju za ves kolektiv. Zelo je bilo koristno sodelovanje v projektu *Le z drugimi smo*, saj smo preko njega lahko sodelovali s šolami v našem ožjem in širšem prostoru.

4. Večplastnost dela z besedilom

Osnovna poimenovanja (izreka in zapis)

»Kako ti je ime?« in »Kaj je to?« sta največkrat ponovljeni vprašanji na prvih urah tečaja za dijake tujce. Z dijaki poskušamo poimenovati sebe, učilnico, predmete v šolski torbi, učitelje, šolske predmete na urniku in svojo okolico. Spoznamo abecedo in iščemo besede, ki so podobne v različnih jezikih (*film, avto, banana, žirafa, špageti ipd.*). Besedišče postopoma širimo na različna tematska področja. Pomagamo si s slikami, vsakdanjimi situacijami in strokovnimi izrazi, ki jih potrebujejo dijaki pri praktičnih oz. strokovnih predmetih. Ne smemo namreč pozabiti, da so dijaki tujci vključeni v redni pouk, ki zajema delo v delavnici, v bolniški sobi, s stroji/pri strojih, z različnim orodjem.

Pri učenju se soočimo z razliko v izreki in pisavi, s pomembnostjo pravega besednega naglasa. Slovanski govorniki ugotovijo, da je včasih samo naglas tisti, po katerem se loči slovenski izraz od njihove materinščine.

Prve povedi

»Kaj delajo?« je vprašanje, ki se pojavi, ko tvori dijak prve preproste povedi v slovenščini. Te povedi imajo svoj začetek in konec, ki ga v pisavi označujemo z ločili, pri branju pa z intonacijo in premori.

Z dijaki se naučimo prvih povedi in ob tem spoznamo pomen ločil.

Povejte še enkrat, prosim, jaz ne razumem slovensko.

Oprostite, ne razumem. Hodim na tečaj.

Slika 5: Delo s Sliko jezika; dijak se veseli pravilnih rešitev.

Zelo pomembno je, da si vse nove besede dijaki vedno zapisujejo v slovenščini in maternem jeziku. Hkrati z ločili se pri tečaju seznanimo z matematičnimi in ostalimi simboli.

*! %, ? * + = , : x, zapis ulomkov, poimenovanje geometrijskih likov.*

Ob spoznavanju le-teh zelo pazim, da dijak vedno napiše slovensko besedo, nato izgovor in prevod v materinščino. Naučim jih uporabljati oglati oklepaj, s katerim označimo izreko.

Ta del tečaja je zelo pomemben, saj dijaki števila in številke hitro razumejo, hkrati pa imajo možnosti, da bolje sledijo pouku matematike. Prav pri matematiki nekateri dijaki hitro pridobijo prve pozitivne ocene, kar zelo dobro vpliva na

njihovo motivacijo. V ta skop vključimo tudi navodila pri pouku in pozdravljanje. Pri tem delu tečaja se že odpirajo vsebine o zvrstnosti in sociolingvistiki.

Vprašanja »kakšni so« in »kje so«, povezovanje besed z vezniki in prostorska orientacija s predlogi, je naslednja stopnja našega dela z besedami in besedilom. Tudi to področje ponuja nešteto izhodišč za naše delo. Pridevnike kar hitro vključimo v naše besedišče, saj zaradi ujemanja s samostalnikom ni večjih zapletov, predloge predstavimo prostorsko, veznike prevedemo.

Subjektivna in objektivna besedila

Učenje členkov in medmetov je zelo zanimivo področje, saj ga skušam povezati z osebnim stališčem. Medmeti so odlično izhodišče tudi za poimenovanje čustev in občutkov. Členki so že večji problem in z njimi se lahko dejansko ukvarjamo šele takrat, ko imajo dijaki že utrjeno pridobljeno znanje.

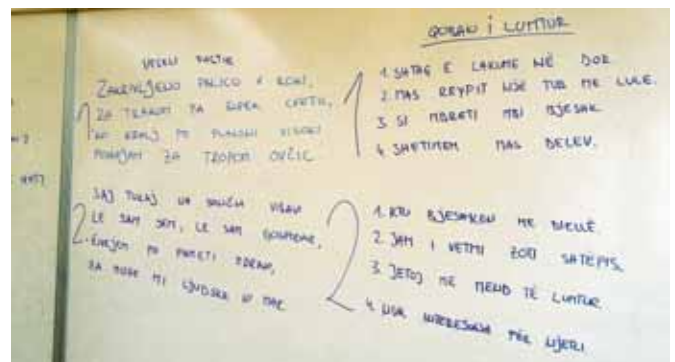
Socialne zvrsti

»Kako se kličeš?« Že prvo uro, ko se na tečaju predstavljamo z imeni, dijaki, ki so prišli v stik s slovenskimi vrstniki, ugotavljajo, da jih nihče na Primorskem ne vpraša: »Kako ti je ime?«

Vsako uro znova ugotavljamo in predstavljamo razlike med knjižno normo in vsakdanjim govorom. Podobne izkušnje imamo tudi z narečji, včasih prav z veseljem prisluhnem narečnim »napakam« naših tečajnikov, ki z dialektizmi izdajajo, da se jezika ne učijo le na tečaju, temveč tudi iz okolja. To je odlična izkušnja, saj vemo, da smo na pravi poti integracije.

Prvi stik z umetnostnim besedilom

Pri urah tečaja se pogosto posvetimo tudi umetnostnim besedilom. Ljudske pesmi so zelo primerne zaradi ritma in se jih dijaki radi in hitro naučijo, zlasti izštevanke. Kar nekaj ur posvetimo Gregorčiču, predvsem zaradi njegovega primor-

Slika 6: Gregorčič v albanščini

skega porekla. Letos smo poskušali celo s petjem in plesom. S tečajniki si upam obravnavati tudi zahtevnejše avtorje, kot sta Prešeren in Cankar.

Seveda zelo pazim, da odlomku namenim dovolj časa in primeren kontekst.

5. Večplastnost rešitev oz. predlogi za nadaljnje delo z dijaki tujci, ki so nastali na osnovi večletnih izkušenj in ob zaključki prvega leta intenzivnega tečaja.

Šolsko leto 2018/19 je bilo organizacijsko zelo specifično, saj se je tečaj izvajal po različnih šolah Šolskega centra in prvič se je izvajal intenzivno. Zato so se rezultati in problemi pri našem delu izkristalizirali v tem šolskem letu prej kot v prejšnjih letih. V nadaljevanju navajam predloge in opažanja, ki so plod dolgoletnega dela z dijaki priseljenci na ŠC Nova Gorica.

Jezik je osnova integracije. Dijak se mora naučiti slovensko, saj bo le tako lahko uspešno prišel do zelenega poklica.

Vpisni postopek bi moral vsebovati tudi seznanitev priseljencev in njihovih staršev ali skrbnikov z zahtevami in dolžnostmi, ki jih narekuje vpis na posamezne izobraževalne programe. Dijaki priseljenci so pogosto starejši od sošolcev in tudi njihovo dosedanje izobraževanje pogosto ni primerljivo z našim.

Večletne izkušnje potrjujejo dejstvo, da **slovanski in neslovanski govorniki** lahko začnejo tečaj v eni skupini (to je celo koristno, kasneje pa se morata nujno oblikovati dve skupini, saj lahko v isti skupini začnejo slovanski govorniki nazadovati, neslovanski pa obupajo in tudi popolnoma izgubijo motivacijo. Tudi na Šolskem centru Nova Gorica so to albansko govoreči, ki napredujejo počasneje kot ostali dijaki tujci.

Popuščanje oz. **zniževanje kriterijev** dijakom priseljencem prav tako dolgoročno ne prinaša dobrih rezultatov, saj lahko preide v izsiljevanje. Do dijakov je treba biti zahteven, vendar v okviru, ki je zanje še obvladljiv. Mislim, da je za reševanje tega problema nujen **osebni izobraževalni načrt**, ki dijaku omogoča uspešnost, učitelj pa ob tem ostaja zahteven.

Integracija mora potekati na več nivojih, saj samo ure tečaja ne zadostujejo. Tu mislim na sodelovanje vseh učiteljev

razrednega učiteljskega zbora. Na tem področju vidim tudi največji izziv za prihodnost. Mnogi učitelji pri delu s priseljenci ravnajo instinktivno, saj nimajo na tem področju dovolj znanj in izkušenj. Do sedaj smo ta problem profesorice, ki poučujemo na tečaju, reševale s pogovorom in nasveti svojim kolegom. Kot primer dobre prakse v zadnjem šolskem letu se je izkazalo gostovanje učiteljev različnih strok pri urah tečaja.

Slika 7: V lesarskih delavnicah

Slika 8: S tečajniki se učimo nudenja prve pomoči.

Integracija je dvosmeren proces in je mogoč le, če sta aktivna in pripravljena na sodelovanje oba, dijak s starši na eni strani in šola na drugi. Starše dijakov priseljencev je treba seznaniti z dolžnostmi, ki jih prinaša vpis na ŠC, dijak mora pokazati željo in pripravljenost za učenje, šola pa je dolžna, da dijakom omogoča postopnost in obvladljiv okvir, v katerem so lahko uspešni. Prav ta izkušnja *biti uspešen* je nujna za motivacijo in uspešno integracijo.

Integracija je edina možnost, saj se dejstvu, da so dijaki priseljenci med nami, ne moremo izogniti. Šola ni samotni otok, je odraz širšega družbenega dogajanja. Hkrati pa se moramo zavedati, da so vsi dijaki tudi naše ogledalo. Pri našem delu ne smemo pozabiti poudarjati, da morajo dijaki tujci posvečati pozornost tudi svoji materinščini. Dobro poznavanje, negovanje in učenje materinščine je najboljša podlaga učenja kateregakoli tujega jezika.

Naj zaključim z nadaljevanjem zgodbe iz primera B. Dijak R. H. iz BiH, čigar začetne korake sem opisala, je danes uspešen tretješolec. Po neuspešnem šolskem letu se je ponovno vpisal v isti program in zavzeto delal tudi na tečaju. Danes nima negativnih ocen. Z optimizmom zre v prihodnost in skoraj ne opazimo več, da slovenščina ni njegova materinščina. Izda ga le naglas in včasih struktura povedi. Njegovo življenjsko pot je zaznamovala izkušnja, ki jo je čudovito opisal sam. Ob prebranem domačem branju se je moral poistovetiti z junaštvom Martina Krpana, primer aktualizirati in napisati primer iz življenja. Sama sem mu v preobilici dela hitro pregledala obnovo in odgovore na vprašanja in mu svetovala, naj v zaključku opiše gasilce ali kaj podobnega. Mojo pomoč je v tem delu naloge odklonil, in ko sem kasneje prebrala njegovo razmišljanje in primerjavo z Martinom Krpanom, sem bila vesela, da je bilo tako.

Napisal je:

Opisal bom svojega očeta. Pred šestnajstimi leti je iz rodne vasi O..... odšel v Slovenijo. Jaz in brat sva ostala doma z mamo. V Sloveniji je živel še z drugimi v majhni sobi in ves denar pošiljal nam. Nič ni ni privoščil. Vse je dal za nas. Ko sem končal osnovno šolo, mi je oče omogočil, da sem v Slovenijo lahko šel tudi jaz. Zdaj živim v dijaškem domu. Oče dela v drugem kraju v Sloveniji. Želimo si, da bi lahko prišla za nama tudi moj mlajši brat in mama. Oče mi je s svojim žrtvovanjem omogočil, da bom lahko opravljal poklic, ki si ga želim in mi omogočil lepše in bolj kvalitetno življenje, kot ga je imel on. Zato je zame on moj največji junak.

To je zgodba, s katero zaključujem odstiranje plasti mnogih izkušenj, ki sem jih pridobila v letih dela z dijaki tujci.

Viri in literatura:

Dejak, E., Žežlina, S., Malik, M., Zorzut, M., 2009-2018: *Poročila o delu z dijaki tujci*. Nova Gorica: ŠC NG. (Arhiv ŠC NG, delovno gradivo).

Dejak, E., 2018: *Predstavitev problematike dela z dijaki tujci na kolegiju*. Nova Gorica: ŠC NG.

Čar, J., 1995: Pravorečje pri Škrabcu, Ruplu in Toporišiču. V: *Škrabčeva misel I: zbornik s simpozija ,94*, Nova Gorica: Franciškiški samostan Kostanjevica, str. 45–52.

Kovač, E., 2018: *Slavnostni nagovor p. dr. Edija Kovača*. Dostopno na: <http://samostan-kostanjevica.si/sl/zaklju%C4%8Dna-prireditiv-%C5%A1krab%C4%8Devega-leta-2018>.

Knez, M., Kern, D., Klemen, M., Alič, T., 2018: *Čas za slovenščino 1.: Delovni zvezek za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za najstnike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Knez, M., Kern, D., Klemen, M., Alič, T., 2018: *Čas za slovenščino 1.: Učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za najstnike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Knez, M., Kern, D., Klemen, M., 2013: *Slika jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Toporišič, J., 1995: Stanislav Škrabec o samem sebi. V: *Škrabčeva misel I: zbornik s simpozija ,94*. Nova Gorica: Franciškiški samostan Kostanjevica, str. 1–20.
